

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення суб’єктів підприємництва”

1. Мета

Проєктом Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення суб’єктів підприємництва” (далі – проєкт Закону) пропонується привести визначення малого та середнього підприємництва (далі – МСП) у відповідність з вимогами Європейського Союзу, що має на меті встановити єдині, прозорі правила стосовно віднесення суб’єктів господарювання до категорій суб’єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, забезпечити підвищення якості даних для формування політик, сприяти формуванню конкурентного середовища серед суб’єктів підприємництва, поглибити європейську інтеграцію України.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Україна, як держава-кандидат на вступ до Європейського Союзу, має забезпечити системну гармонізацію національного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Невід’ємною складовою узгодження законодавства України у сферах розвитку і підтримки підприємництва та конкурентної політики з відповідним законодавством Європейського Союзу є приведення критеріїв віднесення суб’єктів господарювання до категорій суб’єктів мікро-, малого та середнього підприємництва з відповідними критеріями, які визначені в Рекомендації Європейської Комісії від 6 травня 2003 року № 2003/361/ЄС щодо визначення мікро-, малих та середніх підприємств (далі – Рекомендація № 2003/361/ЄС), ключові положення якої, було розглянуто в ході проведення двосторонніх зустрічей представників Європейської Комісії та України в рамках здійснення офіційного скринінгу за переговорними розділами 8 “Конкурентна політика” та 20 “Промислова політика та підприємництво”.

Проєкт Закону розроблено на виконання пункту 22 Операційного плану заходів з реалізації у 2024 – 2027 роках Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 821. Вищезазначеними плановими документами передбачено розроблення проєкту Закону з питань визначення малого та середнього підприємництва для приведення у відповідність з вимогами ЄС, тобто, з вимогами Рекомендації № 2003/361/ЄС. Результатом виконання вказаних заходів має бути введення всіх належних критеріїв визначення МСП та забезпечення підвищення якості даних для формування політик.

У свою чергу, Рекомендація № 2003/361/ЄС має на меті сприяти функціонуванню та розвитку єдиного європейського ринку. Набір спільних

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Підписувач **Марчак Дарія Миколаївна**

Сертифікат 6FA97849F1B2570D04000000D35A0200CD010800

Дійсний з 30.07.2025 13:45:00 по 30.07.2027 13:45:00

Мінекономіки

3612-01/5465-01 від 17.01.2026

правил щодо визначення МСП в цьому контексті є необхідним з огляду на широку взаємодію між національними та Співтовариськими заходами, що допомагають МСП. Імплементация Рекомендації № 2003/361/ЄС допоможе уникати ситуацій, коли політики органів ЄС, спрямовані на певні категорії МСП, йдуть в розріз з відповідними політиками держав-членів ЄС, які проводяться на національному рівні. Застосування однакового визначення МСП державами-членами ЄС, інституціями ЄС та Україною покращить узгодженість та ефективність політик, а також обмежить ризик спотворення конкуренції.

На сьогодні питання визначення суб'єктів малого та середнього підприємництва регулюються Законами України “Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб” та “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні”. При цьому, в Законі України “Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб” критерії та їх кількісні показники, що відносять суб'єктів господарювання до категорій суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, не узгоджуються з відповідними нормами Рекомендації № 2003/361/ЄС. Для прикладу, в Рекомендації № 2003/361/ЄС передбачено, що суб'єкт господарювання відноситься до мікропідприємства, якщо в нього працює менше 10 працівників, тобто 9 працівників. В той же час вищевказаний закон відносить підприємство до мікропідприємства, якщо його кількість працівників не перевищує 10 осіб (тобто 10 працівників включно).

Крім того, в Рекомендації № 2003/361/ЄС для розуміння реального масштабу та ефективності підприємства зазначається про необхідність запровадження двох фінансових критеріїв для визначення МСП, а саме: обороту (доходу від реалізації товарів, робіт та послуг) та балансової суми (балансова вартість активів підприємства), яка б відображала загальний капітал підприємства. Доцільність поєднання критеріїв обороту та балансу Рекомендація № 2003/361/ЄС обґрунтовує тим, що підприємства у сфері торгівлі та дистрибуції за своєю природою мають вищі показники обороту, ніж підприємства у виробничому секторі, тому поєднання критеріїв обороту та балансу дозволить більш точно та зважено відображати економічну тенденцію.

Водночас, слід зазначити, що відповідно до Рекомендації № 2003/361/ЄС держави-члени та Європейські інституції можуть встановлювати нижчі стелі обороту та балансу.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону пропонується внести зміни до Закону про МСП та Закону України “Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб” з метою приведення їх у відповідність до Рекомендації № 2003/361/ЄС, зокрема, пропонується:

– при визначенні категорії МСП застосовувати такі критерії, як середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості за звітний період (календарний рік), обсяг чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за звітний період (календарний рік) та/або балансову вартість активів станом на кінець звітного періоду (календарного року);

– суб'єктами мікропідприємництва визначати суб'єктів господарювання, у яких середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості за звітний період (календарний рік) не перевищує 9 осіб та які відповідають принаймні одному з таких критеріїв: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за звітний період (календарний рік) не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро; балансова вартість активів станом на кінець звітного періоду (календарного року) не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро;

– суб'єктами малого підприємництва визначати суб'єктів господарювання, у яких середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості за звітний період (календарний рік) не перевищує 49 осіб та які відповідають принаймні одному з таких критеріїв: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за звітний період (календарний рік) не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро; балансова вартість активів станом на кінець звітного періоду (календарного року) не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро;

– суб'єктами середнього підприємництва визначати суб'єктів господарювання, у яких середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості за звітний період (календарний рік) не перевищує 249 осіб та які відповідають принаймні одному з таких критеріїв: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за звітний період (календарний рік) не перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро; балансова вартість активів станом на кінець звітного періоду (календарного року) не перевищує суму, еквівалентну 43 мільйонам євро.

– суб'єктами великого підприємництва визначати суб'єктів господарювання, які не відповідають критеріям для суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва.

Також проектом Закону передбачається, що суб'єкти господарювання, які не зобов'язані вести бухгалтерський облік, складати та подавати фінансову звітність, набувають статусу суб'єктів мікро-, малого або середнього підприємництва без урахування такого критерію, як балансова вартість активів.

Імплементується норма Рекомендації № 2003/361/ЄС, за якою юридичні особи, у статутному капіталі яких не менше ніж 25 відсотків акцій (часток) належать державі або органу місцевого самоврядування (крім органу місцевого самоврядування, річний місцевий бюджет якого є меншим ніж сума, еквівалентна 10 мільйонам євро, а кількість мешканців відповідної територіальної громади є меншою ніж 5 000), не є суб'єктами мікро-, малого або середнього підприємництва.

Передбачена в Рекомендації № 2003/361/ЄС концепція контролю підприємства над іншими підприємствами реалізується в проекті Закону через

функціонуючий в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (далі – Закон про бухоблік) механізм подання консолідованої фінансової звітності. Відповідно до запропонованого в проекті Закону підходу віднесення суб’єкта господарювання до МСП, у разі якщо він є учасником групи юридичних осіб в розумінні Закону про бухоблік (контролює інші підприємства або перебуває під контролем інших підприємств), здійснюється з врахуванням показників консолідованої фінансової звітності такої групи як єдиної економічної одиниці.

4. Правові аспекти

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють відносини у зазначених сферах є:

Конституція України;

Рекомендація Європейської Комісії від 6 травня 2003 року № 2003/361/ЄС щодо визначення мікро-, малих та середніх підприємств;

Цивільний кодекс України;

Закон України “Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об’єднань юридичних осіб”;

Закон України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні”;

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 821 “Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках”.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету чи інших фінансових витрат, та здійснюватиметься за рахунок використання наявних матеріально-технічних та інших ресурсів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Публічні консультації не проводились.

Проект Закону не матиме впливу на інтереси окремих верств (груп) населення, об’єднаних спільними інтересами.

Проект Закону стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку.

Проект Закону не стосується соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

Проект Закону не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

У проєкті Закону є положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

У проєкті Закону відсутні положення, які б стосувалися прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, які впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, створюють підстави для дискримінації, стосуються інших ризиків та обмежень, які можуть вплинути під час реалізації Закону.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводились.

Проєкт акта надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи (вх. НАЗК № 131124/0/03-25 від 29.09.2025).

8. Прогноз результатів

Реалізація Закону забезпечить прозоре та ефективне регулювання в сфері розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва, сприятиме поглибленню європейської інтеграції України, підвищенню ефективності реалізації державної політики підтримки МСП та конкурентної політики, встановить єдині, прозорі правила віднесення суб'єктів господарювання до категорій мікро-, малих та середніх підприємств.

Можливі ризики, пов'язані з реалізацією Закону, та відповідні шляхи щодо їх мінімізації відсутні.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Суб'єкти господарювання	Позитивний	Отримання єдиних, прозорих та справедливих правил під час віднесення суб'єктів господарювання до категорій мікро-, малих та середніх підприємств. Збільшення можливості для отримання підтримки з боку держави та європейських партнерів.
Органи державної влади	Позитивний	Оптимізація та покращення процесу отримання від європейських партнерів та надання вітчизняним суб'єктам господарювання, що відносяться до категорій мікро-, малих та середніх підприємств, допомоги

		для започаткування та розвитку бізнесу.
--	--	---

**Виконувач обов'язків Міністра економіки,
довкілля та сільського господарства України**

Дарина МАРЧАК

_____ 2026 р.